

HUMANISTIKA – DOSEŽKI V LETU 2010

UVOD

Po klasifikaciji ARRS je v polju humanistika 12 zelo različnih strok, in sicer zgodovinopisje, arheologija, antropologija, etnologija, jezikoslovje, kulturologija, literarne vede, muzikologija, umetnostna zgodovina, filozofija, teologija in geografija s krasoslovjem.

Za veliko humanističnih strok je najpomembnejši znanstveni rezultat znanstvena monografija, ki prinaša objavo dolgoletnih raziskav. Razdrobljenost in nestabilnost financiranja negativno vplivata na znanstveno odličnost, ki jo v humanistiki le redko lahko navežemo na inovativnost v naravoslovnem in tehničnem pomenu. »Klasični« merilci znanstvene odličnosti (izvirni znanstveni članki v revijah AHCI, citati in pridobljena finančna sredstva) v humanistiki niso dovolj v korelaciji s kvaliteto. Aplikativnost oziroma družbena relevantnost se praviloma udejanja na področjih, ki nimajo finančne »dokazljivosti« (npr. kritične izdaje virov, prevodi, razstave, varovanje kulturne dediščine, korpusi idr.).

Številni dosežki, objavljeni v letu 2010, imajo precej daljšo dobo nastajanja, kot je trajanje raziskovalnih projektov, in so temeljnega pomena za znanost in družbo. Nekateri stroke imajo glavnino rezultatov zelo jasno postavljenih znotraj svojega področja, druge imajo mnogo bolj interdisciplinaren značaj. Pri nekaterih strokah je posebej poudarjena družbena aktualnost in uporabna vrednost rezultatov, pri drugih veliko bolj teoretski okvir in temeljne raziskave. Pomembno je vzdrževati sobivanje raziskav s področja slovenske kulturne dediščine, bolj (splošnih) teoretskih raziskav in mednarodnega povezovanja oziroma raziskovanja zgolj mednarodno relevantnih področij. Nekatera področja humanistike so že po svojem bistvu »mednarodne stroke«, druga so veliko bolj povezana s slovenskim prostorom in jezikom. Dolgotrajne terenske in arhivske raziskave ter kritične izdaje virov so praviloma dražje, zahtevajo stabilno financiranje in jih lahko opravi samo slovenska humanistika. Uniformiranje evalvacije bi lahko imelo izjemno negativne dolgoročne posledice za razvoj (večine) humanističnih strok, kot enega od učinkov pa tudi nesmotrno porabo sredstev, saj se na tak način financira prilagodljivost ne pa kvaliteta in dejanska potreba oziroma smiselnost raziskovanja na posameznih področjih. Sistemska ureditev nalog in institucionalnega dela 80 do 90 % humanistike, tudi s stabilnim financiranjem in prerazporeditvijo zdajšnjih okvirov ter hkratno poostrojitvijo evalvacije, ki pa bi morala biti vezana na specifično strok in poslanstvo institucij, bi prinesla še mnogo boljše rezultate.

Slovenska humanistika in kultura temeljno podpirata razvoj slovenske družbe in imata še izjemno velik neuresničen družben potencial na številnih področjih, mdr. izobraževanje, razumevanje preteklosti, upravljanje prostora, trajnostni razvoj, razvojne strategije urbanega in ruralnega okolja, kulturni turizem, kvaliteta življenja, podpiranje ustvarjalnosti, bioetika itd.

Spodaj je po področjih humanistike podan zelo kratek pregled izpostavljenih znanstvenih dosežkov in njihove temeljne značilnosti na podlagi poročil članov Sveta za humanistiko za leto 2010:

Zgodovinopisje kot dosežke izpostavlja kritično izdajo starega izolskega statuta (Dušan Kos, Mitja Sadek), študije o omejevanju svobode govora in tiska (ur. Mateja Režek) in knjigo o kranjskih študentih na dunajski univerzi v drugi polovici 19. stoletja (Alojz Cindrič), pri zadnjem delu je še posebej poudarjeno, da je plod dolgoletnega preučevanja, ki ga trenutni način financiranja izganja iz stroke, je pa najpomembnejši del zgodovinskih raziskav. Znanstveni dosežki na **arheologiji** prinašajo objavo najdišč na območjih Ptuja (Jana Horvat, Andreja Dolenc Vičič), Ljubljane (Andrej Gaspari) in blejske Pristave (Andrej Pleterski), za publiciranje rezultatov v obliki znanstvenih monografij je bilo potrebno dolgo, celo večdesetletno preučevanje. Zadnja od navedenih monografij predstavlja tudi v svetovnem merilu pionirsko delo na področju srednjeveške naselbinske lončenine. Tudi na področju **antropologije** je poudarjen pomen dolgoletnih terenskih raziskav, ki v nasprotju z lahkotnim abstraktnim teoretiziranjem šele omogočajo kvalitetne in vrhunske rezultate (Borut Telban na Papui Novi Gvineji). Hkrati pa lahko pregledne analize nastanejo šele po zaključku projektov in do njihove objave v mednarodnih revijah pride praviloma šele po daljšem obdobju (Majda Hrženjak: sintetični rezultat projekta Neformalno reproduktivno delo: trendi v Sloveniji in EU). Na **etnologiji** je več pomembnih rezultatov v letu 2010 interdisciplinarnega značaja, sicer pa tudi na tem področju opazen del dosežkov temelji na dolgotrajnem terenskem delu, v prvi fazi pa je rezultat lahko tudi avdio in video dokumentacija (Katalin Munda Hirnoek o porabskih Slovencih), več raziskav daje vpogled in ponuja rešitve tudi pri aktualnih političnih (o imaginarnem Turku, ur. Božidar Jezernik) in metodoloških vprašanjih (Ingrid Slavec Gradišnik). Na obsežnem področju **jezikoslovja** sta kot izjemna dosežka v letu 2010 izpostavljena dva prispevka v angleškem jeziku, avtorjev Špele Vintar in Franca Marušiča. **Kulturologija** je relativno majhno in heterogeno področje, kar se kaže v raznolikosti intelektualnih tradicij, metodologij in raziskovalnih vprašanj, kot dosežka sta izpostavljena izvirna znanstvena članka s področja gledališke zgodovine in metodologije (Barbara Sušec Michieli) in analiza potrošništva v postsocialistični Sloveniji (Ksenija H. Vidmar). Kakovostno področje **literarnih ved** je vse bolj vpeto v mednarodni prostor, najvidnejši dosežek v letu 2010 je znanstvena monografija Luke Vidmarja o Zoisovi literarni republiki, ki sledi novejši literarnozgodovinski metodologiji. Na področju **muzikologije** je bila opravljena pregledna znanstvena analiza stanja v stroki in objavljena v reviji *De musica disserenda*, in sicer kot priprava edine programske skupine na znanstvene monografije o zgodovine glasbe na Slovenskem, avtorji so vodilni specialisti (Leon Stefanija, Nataša Cigoj Krstulović, Gregor Pompe, Radovan Škrjanc, Metoda Kokole, Jurij Snoj); temeljno delo področja so tudi kritične izdaje virov, v letu 2010 je bila prvič natisnjena *Serenada za orkester na lok* Benamina Ipavca (ur. Nataša Cigoj Krstulović; zbirka Monumenta artis musicae Sloveniae, 56). Na področju **umetnostne zgodovine** je bila po večletnih pripravah izdana prva knjiga iz serije Umetnostna topografija Slovenije, in sicer o upravni enoti Kočevje, s čimer je stroka začela zapolnjevati eno temeljnih vrzi (Blaž Resman, Helena Seražin). Razstavni katalogi so pogosto temeljne strokovne ali znanstvene monografije, v letu 2010 je izšla knjiga o Robbovem vodnjaku kot mestnem simbolu (Matej Klemenčič). Na področju **filozofije** sta ob fenomenu Žižek izpostavljena projekt (Miran Božovič) prevoda izbranih filozofskih spisov Denisa Diderota v povezavi z znanstvenim simpozijem in znanstvenimi članki v *Filozofskem vestniku* ter znanstvena

monografija o bioetiki (Friderik Klampfer), ki mdr. podaja argumente za nujnost vključitve filozofije kot stroke v institucionalno obravnavo bioetičnih vprašanj. Na področju **teologije** sta predstavljeni dve znanstveni monografiji, o svetopisemskih lastnih imenih (Jože Krašovec) ter o kritiki metafizike in biblični dediščini (Branko Klun), ki sta izšli pri ameriško-britanski oziroma avstrijsko-nemški založbi. Na obsežnem in razvejanem področju **geografije** je bila v letu 2010 vzpostavljena tudi digitalna zbirka slovenskih eksonimov (ur. Drago Kladnik), ki je izjemnega pomena za ohranjanje jezikovne dediščine in slovensko nacionalno standardizacijo, hkrati pa je del svetovne geografije. Na področju krasoslovja so bili identificirani terestični žvepleni izviri na slovenskem krasu.